

# Księga Przysłów

## Rozdział 1

1. Przypowieści Salomona, syna Dawidowego, króla Izraelskiego, 2. Dla poznania mądrości i ćwiczenia, ku wyrozumieniu powieści roztropnych; 3. Dla pojęcia ćwiczenia w rozumie, w sprawiedliwości, w sędzie i w prawości; 4. Dla podania prostakom ostrożności, młodemu umiejętności, i opatrności. 5. Tych gdy mądry słuchać będzie, przybędzie mu nauki, a roztropny w radach opatrniejszy będzie, 6. Aby zrozumiał przypowieści, i wykłady ich, słowa mądrych i zagadki ich. 7. Bojaźń Pańska jest początkiem umiejętności; ale głupi mądrością i ćwiczeniem gardzą. 8. Słuchaj, synu mój! ćwiczenia ojca twego, a nie opuszczaj nauki matki twojej. 9. Bo to przyda wdzięczności głowie twojej, i będzie łańcuchem kosztownym szyi twojej. 10. Synu mój! jeźliby cię namawiali grzesznicy, nie przyzwalaj. 11. Jeźliby rzekli: Pójdź z nami, czyhajmy na krew, zasadźmy się na niewinnego bez przyczyny; 12. Pożremyż ich żywo, jako grób, a całkiem, jako zstępujących w dół; 13. Wszelkiej majątności kosztownej nabędziemy, napelnimy domy nasze korzyścią; 14. Rzuć między nas los twój; mieszek jeden wszyscy mieć będziemy. 15. Synu mój! nie chodź z nimi w drogę; zawściągnij nogi twojej od ścieżek ich. 16. Albowiem nogi ich ku złemu bieżą, i spieszą się na wylanie krwi. 17. Bo jako próżno zastawiają sieci przed oczyma wszelkiego ptaka skrzydlastego: 18. Tak i ci na krew swoją czyhają, a zasadzają się na duszę swoją. 19. Takie są ścieżki każdego czyhającego na zysk, który duszę pana swego odbiera. 20. Mądrość na dworzu woła, głos swój na ulicach wydaje. 21. W największym zgielku woła, u wrót bram, w miastach powieści swoje opowiada, mówiąc: 22. Prostacy! dokądże się kochać będziecie w prostocie? a naśmiewcy pośmiewisko miłować będziecie? a głupi nienawidzić umiejętności będziecie? 23. Nawróćcież się na karanie moje; oto wam wydam ducha mego, a podam wam do znajomości słowa moje. 24. Ponieważem wołała, a nie chcieliście; wyciągałam rękę moję, a nie był, ktoby uważał; 25. Owszem odrzuciliście wszystkę radę moję, a karność moję nie chcieliście przyjąć; 26. Przetoż ja w zginieniu waszem śmiać się będę, będę z was szydziła, gdy przyjdzie, czego się strachacie. 27. Gdy przyjdzie jako spustoszenie, czego się strachacie, i gdy zginienie wasze przypadnie jako wichur, gdy przyjdzie na was ucisk i utrapienie; 28. Tedy mię wzywać będą, a nie nie wysłucham; szukać mię będą z poranku, a nie znajdą mię. 29. Przeto, iż mieli w nienawiści umiejętność, a bojaźni Pańskiej nie obrali sobie, 30. Ani przestawali na radzie mój, ale gardzili wszelką karnością moją: 31. Przetoż będą używać owocu dróg swoich, a radami swymi nasyceni będą. 32. Bo odwrócenie prostaków pozabija ich, a szczęście głupich wytraci ich. 33. Ale kto mię słucha, bezpiecznie mieszkać będzie, a będzie wolny od strachu złych rzeczy.

## Rozdział 2

1. Synu mój! jeżeli przyjmiesz słowa moje, a przykazanie moje zachowasz u siebie; 2. Nadstawiszli mądrości ucha twego, i nakłoniszli serca twego do roztropności; 3. Owszem, jeżeli na rozum zawołasz, a roztropności wezwieszli głosem swoim; 4. Jeżeli jej szukać będziesz jako srebra, a jako skarbów skrytych pilnie szukać będziesz: 5. Tedy zrozumiesz bojaźń Pańską, a znajomość Bożą znajdziesz. 6. Albowiem Pan daje mądrość, z ust jego pochodzi umiejętność i roztropność. 7. On zachowuje uprzejmym prawdziwą mądrość; on jest tarczą chodzącym w szczerości, 8. Aby strzegli ścieżek sądu; on drogi świętych swoich strzeże. 9. Tedy wyrozumiesz sprawiedliwość, i sąd, i prawość, i wszelką ścieżkę dobrą. 10. Gdy wnijdzie mądrość w serce twoje, a umiejętność duszy twojej wdzięczna będzie: 11. Tedy cię ostrożność strzedz będzie, a opatrność zachowa cię. 12. Wyrrywając cię od drogi złej, i od człowieka mówiącego przewrotności; 13. Od tych, którzy opuszczają ścieżki proste, udawając się drogami ciemnymi; 14. Którzy się radują, gdy czynią złe, a weselą się w złośliwych przewrotnościach; 15. Których ścieżki są krzywe, a sami są przewrotnymi na drogach swoich; 16. Wyrrywając cię od niewiasty postronnej i obcej, która pochlebia łagodnymi słowy; 17. Która opuszcza wodza młodości swojej, a przymierza Boga swojego zapomina. 18. Bo się nachyla ku śmierci dom jej, a do umarłych ścieżki jej. 19. Wszyscy, którzy do niej wchodzi, nie wracają się, ani trafiają na ścieżkę żywota. 20. A przetoż będziesz chodził drogą dobrych, a ścieżek sprawiedliwych będziesz przestrzegał. 21. Albowiem cnotliwi będą mieszkali na ziemi, a szczerzy trwać będą na niej; 22. Ale niepobożni z ziemi wykorzeni będą, a przewrotni będą z niej wygładzeni.

### **Rozdział 3**

1. Synu mój! nie zapominaj zakonu mego, a przykazań moich niech strzeże serce twoje. 2. Boć długości dni i lat żywota, i pokoju przyczynią. 3. Miłosierdzie i prawda niech cię nie opuszczają; uwiąż je u szyi twojej, napisz je na tablicy serca twego. 4. Tedy znajdziesz łaskę i rozum dobry przed oczyma Bożemi i ludzkiemi. 5. Ufaj w Panu ze wszystkiego serca twego, a na rozumie twoim nie polegaj. 6. We wszystkich drogach twoich znaj go, a on prostować będzie ścieżki twoje. 7. Nie bądź mądrym sam u siebie; ale się bój Pana, a odstęp od złego. 8. To będzie zdrowiem żywotowi twemu, a odwilżeniem kościom twoim. 9. Czcij Pana z majątności twojej, i z pierwiastek wszystkich dochodów twoich. 10. A gumna twoje napełnione będą obfitością, i od wina nowego prasy twoje rozpadać się będą. 11. Synu mój! karania Pańskiego nie odrzucaj, i nie uprzykrzaj sobie ćwiczenia jego. 12. Bo kogo Pan miłuje, tego karze, a to jako ojciec, który się w synu kocha. 13. Błogosławiony człowiek, który znajduje mądrość, i człowiek, który dostanie roztropności. 14. Bo lepiej nią kupczyć, niżeli kupczyć srebrem: owszem pożyteczniejszy nad złoto dochód jej. 15. Droższa jest nad perły, a wszystkie najmilsze rzeczy twoje nie zrównają się z nią. 16. Przedłużenie dni w prawicy jej, a w lewicy jej bogactwa i zacność. 17. Drogi jej rozkoszne, i wszystkie ścieżki jej spokojne. 18. Drzewem żywota jest tym, którzyby się jej chwycili; a którzy się jej trzymają, są błogosławionymi. 19. Pan mądrością ugruntował ziemię,

a roztropnością umocnił niebiosy. **20.** Umiejętnością jego rozstąpiły się przepaści, a obłoki rosą kropią. **21.** Synu mój! niech to nie odstępować od oczów twych: strzeż prawdziwej mądrości i roztropności; **22.** I będę żywotem duszy twojej, a ozdobą szyi twojej. **23.** Tedy będziesz chodził bezpiecznie droga twoją, a noga twoja nie potknie się. **24.** Jeżeli się ułóżysz, nie będziesz się lękał; a gdy się uspokoisz, wdzięczny będzie sen twój. **25.** Nie ułkniesz się strachu nagłego, ani spustoszenia bezbożników, gdy przyjdzie. **26.** Albowiem Pan będzie ufaniem twojem, a nogi twojej będzie strzegł od samolówki. **27.** Nie zbraniaj się dobrze czynić potrzebującemu, gdy cię na to stanie, abyś dobrze czynił. **28.** Nie mów bliźniemu twemu: Idź, a wróć się, a jutroć dam; gdyż to masz u siebie. **29.** Nie knuj złego przeciwko bliźniemu twemu, gdyż on z tobą dowiernie mieszka. **30.** Nie wadź się z człowiekiem bez przyczyny, jeźliż nic złego nie wyrządził. **31.** Nie zajrzyj mężowi gwałt czyniącemu, a nie obieraj żadnej drogi jego. **32.** Albowiem przewrotny jest obrzydliwością przed Panem; ale z szczerymi tajemnica jego; **33.** Przeklęstwo Pańskie jest w domu niebożnika; ale przybytkowi sprawiedliwych błogosławi, **34.** Ponieważ on szydzi z pośmiewców, ale pokornym łaskę daje. **35.** Mądrzy dziedzicznie sławę osiedzą, ale głupi odniosą zelżywość.

## Rozdział 4

**1.** Słuchajcie synowie! ćwiczenia ojcowskiego, a pilnujcie, abyście umieli roztropność; **2.** Albowiem wam naukę dobrą daję; zakonu mego nie opuszczajcie. **3.** Gdybym był młodziuchnym synem u ojca mego, i jednakiem u matki mojej, **4.** On mię uczył, powiadając mi: Niech się chwyci powieści moich serce twoje, strzeż przykazań moich, a będziesz żył. **5.** Nabywaj mądrości, nabywaj roztropności; nie zapominaj, ani się uchylaj od powieści ust moich. **6.** Nie opuszczaj jej, a będzie cię strzegła; rozmiłuj się jej, a zachowa cię. **7.** Początkiem wszystkiego jest mądrość, nabywajże mądrości, a za wszystkę majątność twoją nabywaj roztropności. **8.** Wywyższaj ją, a wywyższy cię, rozśławi cię, gdy ją przyjmiesz. **9.** Przyda głowie twojej wdzięczności, koroną ozdoby obdarzy cię. **10.** Słuchaj, synu mój! a przyjmij powieści moje, a rozmnożać lata żywota. **11.** Drogi mądrości nauczam cię; po ścieżkach prostych wiodę cię; **12.** Którymi gdy pójdziesz, nie będzie ściśniony chód twój; a jeżeli pobieżysz, nie potkniesz sił. **13.** Przyjmij ówczenie, nie puszczaj się go, strzeż go; albowiem ono jest żywotem twoim. **14.** Ścieżką niepobożnych nie chodź, a nie udawaj się drogą złośliwych. **15.** Opuść ją, nie chodź po niej; uchyl się od niej, a omiń ją. **16.** Boć oni nie zasną, aż co złego zbroją; ani się uspokoją, aż kogo do upadku przywiodą; **17.** Albowiem jedzą chleb niebożności, a wino drapiestwa piją, **18.** Ale ścieżka sprawiedliwych jako światłość jasna, która im dalej tem bardziej świeci, aż do dnia doskonałego. **19.** Droga zaś niepobożnych jest jako ciemność; nie wiedzą, o co sił otrącić mogą. **20.** Synu mój! słów moich pilnuj; ku powieściom moim nakłoń ucha twojego. **21.** Niech nie odchodzą od oczów twoich, zachowaj je w pośród serca twego. **22.** Albowiem żywotem są tym, którzy je znajdują, a wszystkiemu ciału ich lekarstwem. **23.** Nad wszystko, czego ludzie strzegą, strzeż serca twego; bo z niego żywot pochodzi. **24.** Oddal od siebie

przewrotność ust, a złośliwe wargi oddał od siebie. **25.** Oczy twoje niechaj na dobre rzeczy patrzą, a powieki twoje niech drogę przed tobą prostują. **26.** Umiarkuj ścieżkę nóg twoich, aby wszystkie drogi twoje pewne były. **27.** Nie uchylaj się na prawo ani na lewo; owszem, odwróć nogę twoją od złego.

## Rozdział 5

**1.** Synu mój! bądź pilen mądrości mojej, a ku mojej roztropności nakłoń ucha twego, **2.** Abyś strzegł ostrożności, a umiejętność aby wargi twoje zachowała. **3.** Bo choć niewiasty obcej wargi miodem opływają, a gładse niż oliwa usta jej: **4.** Ale ostatnie rzeczy jej gorzkie jak piołun, a ostre jako miecz na obie strony ostry. **5.** Nogi jej zstępują do śmierci, a do piekła chód jej prowadzi. **6.** Jeźlibyś zważyć chciał ścieżkę żywota jej, nie pewne są drogi jej, nie poznasz ich. **7.** Przetoż teraz, synowie! słuchajcie mię, a nie odstępujcie od powieści ust moich. **8.** Oddał od niej drogę twoją, a nie przybliżaj się ku drzwiom domu jej. **9.** Byś snąć nie podał obcym sławy twojej, a lat twoich okrutnikowi; **10.** By się snąć nie nasycili obcy siłą twoją, a prace twoje nie zostały w domu cudzym; **11.** I narzekałbyś w ostateczne czasy twoje, gdybyś zniszczył czerstwość twoją i ciało twoje; **12.** I rzekłbyś: O jakożem miał ćwiczenie w nienawiści, a strofowaniem gardziło serce moje! **13.** Nie słuchałem głosu ćwiczących mię, a tym, którzy mię uczyli, nie nakłaniałem ucha mego! **14.** Maluczkom nie przyszedł we wszystko nieszczęście, w pośród zebrania i zgromadzenia. **15.** Pij wodę ze źródła twego, a wody płynące ze źródła twego! **16.** Niech się precz rozchodzą źródła twoje, a po ulicach strumienie wód. **17.** Miej je sam dla siebie, a nie obcy z tobą. **18.** Niech nie będzie źródł twój błogosławiony, a wesel się z żony młodości twojej. **19.** Niechżeć będzie jako łani wdzięczna, i sarna rozkodzna; niech cię nasycają piersi jej na każdy czas, w miłości jej kochaj się ustawicznie. **20.** Bo przecze się masz kochać w obcej, synu mój! i odpoczywać na łonie cudzej? **21.** Gdyż przed oczyma Pańskimi są drogi człowiecze, a on wszystkie ścieżki jego waży. **22.** Nieprawości własne pojmagają niezbożnika, a w powrozach grzechu swego uwikła się. **23.** Onci umrze, przeto, że nie przyjmował ćwiczenia, a dla wielkości głupstwa swego będzie błdził.

## Rozdział 6

**1.** Synu mój! jeźlibyś ręczył za przyjaciela twego, a dałbyś obcemu rękę twoją: **2.** Usidliłeś się słowy ust twoich, pojmanyś mowami ust twoich. **3.** Przetoż uczyn tak, synu mój! a wyzwól się, gdyżes wpadł w rękę przyjaciela twego; idźże, upokórz się, a nalegaj na przyjaciela twego. **4.** Nie dawaj snu oczom twoim, ani drzemanie powiekom twoim. **5.** Wyrwij się jako łani z rąk myśliwca i jako ptak z ręki ptasznika. **6.** Idź do mrówki, leniwcze! obacz drogi jej, a nabądź mądrości; **7.** Która, choć nie ma wodza, ani przełożonego, ani pana, **8.** Przecież w lecie gotuje pokarm swój, a zgromadza w żniwa żywność swoją. **9.** Leniwcze! dokądże leżeć będziesz? kiedyż wstaniesz ze snu swego? **10.** Trochę się prześpisz, trochę podrzemiesz, trochę złożysz ręce, abyś odpoczywał. **11.** A wtem ubóstwo twoje przyjdzie jako podróżny, a niedostatek twój, jako mąż zbrojny. **12.** Człowiek niepobożny, mąż złośliwy chodzi w przewrotności ust; **13.** Mruga oczyma swemi, mówi nogami swemi, ukazuje palcami swemi;

**14.** Przewrotności są w sercu jego, myśli złe na każdy czas, a zwady rozsiewa. **15.** Przetoż prędko przyjdzie upadek jego; nagle skruszony będzie bez uleczenia. **16.** Sześć jest rzeczy, których nienawidzi Pan, a siódma jest obrzydliwością duszy jego; **17.** Oczów wyniosłych, języka kłamliwego, i rąk wylewających krew niewinną; **18.** Serca, które knuje myśli złe; nóg, które się kwapią biec ku złemu; **19.** Świadka fałszywego, który mówi kłamstwo, i tego, który sieje rosterki między braćmi. **20.** Strzeżże, synu mój! przykazania ojca twego, a nie opuszczaj nauki matki twojej. **21.** Wiążże je zawždy u serca twego, a wieszaj je u szyi twojej. **22.** Gdziekolwiek pójdiesz, poprowadzi cię; gdy, zaśniesz strzedz cię będzie, a gdy się ocucisz, rozmawiać z tobą będzie, **23.** (Bo przykazanie jest pochodnią, nauka światłością, a drogą żywota są karności ćwiczenia.) **24.** Aby cię strzegły od niewiasty złej, i od łagodnego języka niewiasty obcej. **25.** Nie pożądaj piękności jej w sercu twojem, a niech cię nie łowi powiekami swemi. **26.** Albowiem dla niewiasty wszetecznej zubożeje człowiek aż do kęsa chleba; owszem żona cudzołożna drogą duszę łowi. **27.** Izaż może kto brać ogień do zanadry swoich, aby szaty jego nie zgorzały? **28.** Izaż może kto chodzić po rozpalonym węglu, aby się nogi jego nie poparzyły? **29.** Tak kto wchodzi do żony bliźniego swego, nie będzie bez winy, ktokolwiek się jej dotknie. **30.** Nie kładą hańby na złodzieja, jeżliż co ukradnie, chcąc nasycić duszę swoją, będąc głodnym; **31.** Ale gdy go zastaną, nagradza siedmiorako, albo wszystkę majątność domu swego daje. **32.** Lecz cudzołożący z niewiastą głupi jest, a kto chce zatracić duszę swoją, ten to czyni. **33.** Karanie i zelżywość odniesie, a hańba jego nie będzie zgładzona. **34.** Bo zawisna miłość jest zapalczywością męża, a nie sfolguje w dzień pomsty. **35.** Nie będzie miał względu na żaden okup, ani przyjmie, chociażby mu najwięcej darów dawano.

## Rozdział 7

**1.** Synu mój! strzeż słów moich, a przykazanie moje chowaj u siebie. **2.** Strzeż przykazań moich, a żyć będziesz; a nauki mojej, jako żrenicy oczów swych. **3.** Uwiąż je na palcach twoich, napisz je na tablicy serca twego. **4.** Mów mądrości: Siostraś ty moja, a roztropność przyjaciółką nazywaj, **5.** Aby cię strzegły od żony cudzej, i od obcej, która mówi łagodne słowa. **6.** Bom oknem domu swego przez kratę moję wyglądał; **7.** I widziałem między prostytutkami, obaczyłem między synami młodzieńca głupiego, **8.** Który szedł ulicą przy rogu jej, drogą postępując ku domowi jej. **9.** Ze zmierzkiem pod wieczór, w ciemności nocnej, i w mroku. **10.** A oto niewiasta spotkała go, w ubiorze wszetecznicy, chytrego serca, **11.** Świegotliwa i nie ukrócona, a w domu własnym nie mogły się ostać nogi jej; **12.** Raz na dworzu, raz na ulicach i po wszystkich kątach zasadzki czyniąca; **13.** I uchwyciła go, i pocałowała go, a złożywszy wstyd z twarzy swojej, rzekła mu: **14.** Ofiary spokojne są u mnie; dzisiaj oddała śluby moje. **15.** Przetożem wyszła przeciw tobie, abym pilnie szukała twarzy twojej, i znalazłam cię. **16.** Obiłam kobiercami łoże moje, ozdobione rzezaniem i prześcieradłami egipskimi. **17.** Potrząsnęłam pokój swój myrrą, aloesem, i cynamonem. **18.** Pójdźże, opójdź się miłością aż do poranku, ucieszymy się miłością. **19.** Boć męża mego w domu niemasz; pojechał w drogę daleką. **20.** Worek pieniędzy wziął z sobą; dnia

pewnego wróci się do domu swego. **21.** I nakłoniła go wielą słów swoich, a łagodnością warg swoich zniewoliła go. **22.** Wnet poszedł za nią, jako wół, gdy go na rzeź wiodą, a jako głupi do pęta, którym karany bywa. **23.** I przebiła strzałą wątrobę jego; kwapił się jako ptak do sidła, nie wiedząc, iż je zgotowano na duszę jego. **24.** Przetoż teraz, synowie! słuchajcie mię, a bądźcie pilni powieści ust moich. **25.** Niechaj się nie uchyla za drogami jej serce twoje, ani się tułaj po ścieżkach jej. **26.** Albowiem wielu zraniwszy poraziła, i mocarze wszyscy pozabijani są od niej. **27.** Dom jej jest jako drogi piekielne, wiodące do gmachów śmierci.

## Rozdział 8

**1.** Izali mądrość nie woła, i roztropność nie wydaje głosu swego? **2.** Na wierzchu wysokich miejsc, przy drodze i na rozstaniu dróg stoi. **3.** U bram, kędy się chodzi do miasta, i w wejściu u drzwi woła, mówiąc: **4.** Na was wołam, o mężowie! a głos mój obracam do synów ludzkich. **5.** Zrozumijcie prostacy ostrożność, a głupi zrozumijcie sercem. **6.** Słuchajcie; bo o wielkich rzeczach będę mówił, a otworzenie warg moich opowie szczerość. **7.** Zaisteć prawdę mówią usta moje, a niebożność obrzydliwością jest wargom moim. **8.** Sprawiedliwe są wszystkie słowa ust moich; nie masz w nich nic nieprawego ani przewrotnego. **9.** Wszystkie są prawe rozumnemu, a uprzejme tym, którzy znajdują umiejętność. **10.** Przyjmijcież ćwiczenie moje, a nie srebro, a umiejętność raczej, niż złoto wyborne. **11.** Albowiem lepsza jest mądrość niż perły, także wszystkie pożądane rzeczy nie porównają z nią. **12.** Ja mądrość mieszkam z roztropnością, i umiejętność ostrożności wynajduję. **13.** Bojaźń Pańska jest, mieć w nienawiści złe. Ja nienawidzę pychy, wysokomyślności, i drogi złej, i ust przewrotnych. **14.** Przy mnie jest rada, i prawdziwa mądrość; jam jest roztropność, a moc jest moja. **15.** Przez mię królowie królują, i książęta stanowią sprawiedliwość. **16.** Przez mię książęta panują, i wielmożnymi są wszyscy sędziowie ziemi. **17.** Ja miłuję tych, którzy mię miłują; a którzy mię szukają rano, znajdują mię. **18.** Bogactwo i sława przy mnie jest; majętność trwała i sprawiedliwość. **19.** Lepszy jest owoc mój, niż złoto, i niż najkosztowniejsze złoto, a dochody moje lepsze, niż srebro wyborne. **20.** Prowadzę ścieżką sprawiedliwości, pośrodkiem ścieżek sądu. **21.** Abym tym, którzy mię miłują, dała w dziedzictwo majętność wieczną, i skarby ich napełniła. **22.** Pan mię miał przy początku drogi swej, przed sprawami swemi, przed wszystkimi czasy. **23.** Przed wieki jestem zrządzona, przed początkiem; pierwej niż była ziemia; **24.** Gdy jeszcze nie było przepaści, spłodzonam jest, gdy jeszcze nie było źródeł opływających wodami. **25.** Pierwej niż góry założone były, niż były pagórki, spłodzonam jest. **26.** Jeszcze był nie uczynił ziemi, i równin, ani początku prochu okręgu ziemskiego. **27.** Gdy gotował niebiosą, tamem była; gdy rozmierzał okrągłość nad przepaściami; **28.** Gdy utwierdzał obłoki w górze, i umacniał źródła przepaści; **29.** Gdy zakładał morzu granice jego, i wodom, aby nie przestępowały rozkazania jego; gdy rozmierzał grunty ziemi: **30.** Tedy była u niego jako wychowaniec, i byłam uciechą jego na każdy dzień, grając przed nim na każdy czas. **31.** Gram na okręgu ziemi jego, a rozkoszy moje, mieszkać

z synami ludzkimi. **32.** Słuchajcież mię tedy teraz, synowie! albowiem błogosławieni, którzy strzegą dróg moich. **33.** Słuchajcie ćwiczenia, nabądźcie rozumu, a nie cofajcie się. **34.** Błogosławiony człowiek, który mię słucha, czując u wrót moich na każdy dzień, a strzegąc podwoi drzwi moich. **35.** Bo kto mię znajduje, znajduje żywot, a otrzymuje łaskę od Pana. **36.** Ale kto grzeszy przeciwko mnie, krzywdę czyni duszy swojej; wszyscy, którzy mię nienawidzą, miłują śmierć.

## Rozdział 9

**1.** Mądrość zbudowała dom swój, i wyciosała siedm słupów swoich; **2.** Pobiła bydło swoje, roztworzyła wino swoje, i stół swój przygotowała; **3.** A rozesłała dziewczeczki swoje, woła na wierzchach najwyższych miejsc w mieście, mówiąc: **4.** Ktokolwiek jest prostakiem, wstąp sam; a do głupich mówi: **5.** Pójdźcie, jedzcie chleb mój, i pijcie wino, którem roztworzyła. **6.** Opuśćcie prostotę, a będziecie żyli, a chodźcie drogą roztropności. **7.** Kto strofuje naśmiewcę, odnosi hańbę; a kto strofuje niezbożnika, odnosi zelżywość. **8.** Nie strofuj naśmiewcy, aby cię nie miał w nienawiści; strofuj mądrego, a będzie cię miłował. **9.** Uczyń to mądremu, a mędrszym będzie; naucz sprawiedliwego, a będzie umiejętniejszym. **10.** Początek mądrości jest bojaźń Pańska, a umiejętność świętych jest rozum. **11.** Bo przez mię rozmnożą się dni twoje, i przedłużą się lata żywota. **12.** Będieszli mądrym, sobie będziesz mądrym; a jeżeli naśmiewcą, ty sam szkodę odniesiesz. **13.** Niewiasta głupia świegotliwa jest, prostaczka, i nic nieumiejąca; **14.** A siedzi u drzwi domu swego na stołku, na miejscach wysokich w mieście, **15.** Aby wołała na idących drogą, którzy prosto idą ścieżkami swemi, mówiąc: **16.** Ktokolwiek jest prostakiem, wstąp sam; a do głupiego mówi: **17.** Wody kradzione słodsze są, a chleb pokątny smaczniejszy. **18.** Ale prostak nie wie, że tam są umarli, a ci, których wezwwała, są w głębokościach grobu.

## Rozdział 10

**1.** Syn mądry rozwesela ojca: ale syn głupi smutkiem jest matki swojej. **2.** Nie pomogą skarby niezbożności; ale sprawiedliwość wyrывa od śmierci. **3.** Nie dopuści Pan łąknąć duszy sprawiedliwego; ale majętność niezbożników rozproszy. **4.** Do nędzy przywodzi ręka zdradliwa; ale ręka pracowita ubogaca. **5.** Kto zbiera w lecie, jest syn roztropny; kto dosypia we żniwa, jest syn pohańbienia. **6.** Błogosławieństwo jest nad głową sprawiedliwego; ale usta bezbożnych pokrywają nieprawość. **7.** Błogosławiona jest pamiątka sprawiedliwego; ale imię niezbożnych śmierdzi. **8.** Mądre serce przyjmuje przykazanie; ale głupi od warg swoich upadnie. **9.** Kto chodzi w szczerości, chodzi bezpiecznie; ale kto jest przewrotnym w drogach swoich, wyjawion będzie. **10.** Kto mruga okiem, przynosi frasunek, ale głupi od warg swoich upadnie. **11.** Usta sprawiedliwego są źródło żywota; ale usta niezbożników pokrywają nieprawość. **12.** Nienawiść wzbudza swary; ale miłość wszystkie przestępstwa pokrywa. **13.** W wargach roztropnego znajduje się mądrość; ale kij na grzbiecie szalonego. **14.** Mądrzy tają umiejętność; ale usta głupiego bliskie upadku. **15.** Majętność bogatego jest miastem jego mocnem; ale nędza jest ubogich zniszczeniem. **16.** Praca sprawiedliwego jest ku żywotowi; ale dochód

niepobożnych jest ku grzechowi. **17.** Ścieszką żywota idzie, kto przyjmuje karność; ale kto gardzi strofowaniem, w błąd się zawodzi. **18.** Kto pokrywa nienawiść wargami kłamliwymi, i kto rozgłasza hańbę, głupi jest. **19.** Wielomowność nie bywa bez grzechu; ale kto powściąga wargi swoje, ostrożny jest. **20.** Srebro wyborne jest język sprawiedliwego; ale serce niezbożnych za nic nie stoi. **21.** Wargi sprawiedliwego wiele ich żywią; ale głupi dla głupstwa umierają. **22.** Błogosławieństwo Pańskie ubogaca, a nie przynosi z sobą utrapienia. **23.** Za śmiech sobie ma głupi, popełnić niecnotę, ale mąż roztropny dzierży się mądrości. **24.** Czego się boi niezbożnik, to nań przychodzi; ale czego żądają sprawiedliwi, Bóg im daje. **25.** Jako przemija wichur, tak się niepobożni nie ostoją; ale sprawiedliwy ma grunt wieczny. **26.** Jako ocet zębom, i jako dym oczom, tak jest leniwy tym, którzy go posyłają. **27.** Bojaźń Pańska dni przyczynia; ale lata niezbożnego ukrócone bywają. **28.** Oczekiwanie sprawiedliwych jest wesele, ale nadzieja niezbożnych zginie. **29.** Droga Pańska jest mocą szczeremu; ale strachem tym, którzy broją złości. **30.** Sprawiedliwy się na wieki nie poruszy; ale niezbożnicy nie będą mieszkali na ziemi. **31.** Usta sprawiedliwego rozmnażają mądrość; ale język przewrotny będzie wycięty. **32.** Wargi sprawiedliwego znają, co się Bogu podoba; ale usta niepobożnych są przewrotne.

## Rozdział 11

**1.** Waga fałszywa obrzydliwością jest Panu; ale gwichty sprawiedliwe podobają mu się. **2.** Za pychę przychodzi hańba; ale przy pokornych jest mądrość. **3.** Szczerość ludzi cnotliwych prowadzi ich; ale przewrotność przestępców potraci ich. **4.** Niepomogą bogactwa w dzień gniewu; ale sprawiedliwość wybawia od śmierci. **5.** Sprawiedliwość uprzejmego sprawuje drogę jego; lecz bezbożny dla bezbożności swojej upada. **6.** Sprawiedliwość uprzejmych wybawia ich: ale przewrotni w złościach pojmani bywają. **7.** Gdy umiera człowiek niepobożny, ginie nadzieja jego, a oczekiwanie mocarzy niszczeje. **8.** Sprawiedliwy z ucisku wybawiony bywa; ale niepobożny przychodzi na miejsce jego. **9.** Obłudnik usty kazi przyjaciela swego; ale sprawiedliwi umiejętnością wybawieni bywają. **10.** Z szczęścia sprawiedliwych miasto się weseli; a gdy giną niezbożni, bywa radość. **11.** Dla błogosławieństwa sprawiedliwych bywa wywyższone miasto; ale dla ust niepobożnych bywa wywrócone. **12.** Głupi gardzi bliźnim swym; ale mąż roztropny milczy. **13.** Obmówca obchodząc objawia tajemnice; ale kto jest wiernego serca, tai zwierzonej rzeczy. **14.** Gdzie nie masz dostatecznej rady, lud upada; ale gdzie wiele radców, tam jest wybawienie. **15.** Bardzo sobie szkodzi, kto za obcego ręczy; ale kto się chroni rękojemstwa, bezpiechen jest. **16.** Niewiasta uczciwa dostępuje sławy, a mocarze mają bogactwa. **17.** Człowiek uczynny dobrze czyni duszy swej; ale okrutnik trapi ciało swoje. **18.** Niezbożnik czyni dzieło omyłne; ale kto sieje sprawiedliwość, ma zapłatę trwałą. **19.** Jako sprawiedliwość jest ku żywotowi, tak kto naśladuje złości, bliski jest śmierci. **20.** Obrzydliwością są Panu przewrotni sercem; ale mu się podobają, którzy żyją bez zmayı. **21.** Złośnik, choć sobie innych na pomoc weźmie, pomsty nie ujdzie; ale nasienie sprawiedliwych zachowane będzie. **22.** Niewiasta piękna a głupia jest jako kolce złote

w pysku u świni. **23.** Żądza sprawiedliwych jest zawždy ku dobremu; ale oczekiwanie niepobożnych, popędliwość. **24.** Nie jeden udziela szczodrze, a wždy mu przybywa; a drugi skąpi więcej niż trzeba, a wždy ubożeje. **25.** Człowiek szczodrobliwy bywa bogatszy; a kto nasycy, sam też będzie nasycony. **26.** Kto zatrzymuje zboże, tego lud przeklina; ale błogosławieństwo nad głową tego, który je sprzedaje. **27.** Kto pilnie szuka dobrego, nabywa przyjaźni; ale kto szuka złego, przyjdzie nań. **28.** Kto ufa w bogactwach swych, ten upadnie; ale sprawiedliwi jako latorośl zielenieć się będą. **29.** Kto czyni zamieszanie w domu swoim, odziedziczy wiatr, a głupi musi służyć mądrymu. **30.** Owoc sprawiedliwego jest drzewo żywota; a kto naucza ludzi, mądry jest. **31.** Oto jeżeli się sprawiedliwemu na ziemi nagroda staje, tedy daleko więcej niebożnemu i grzesznikowi.

## Rozdział 12

**1.** Kto miłuje ćwiczenie, miłuje umiejętność; a kto ma w nienawiści karność, głupim jest. **2.** Dobry odniesie łaskę od Pana; ale męża który złe myśli, Bóg potępi. **3.** Nie zmocni się człowiek z niebożności; ale korzeń sprawiedliwych nie będzie poruszony. **4.** Żona stateczna koroną jest męża swego; ale która go do hańby przywodzi, jest jako zgniłość w kościach jego. **5.** Myśli sprawiedliwych są prawe: ale rady niepobożnych zdradliwe. **6.** Słowa niepobożnych czyhają na krew; ale usta sprawiedliwych wybawiają ich. **7.** Niepobożni podwróceni bywają, tak, że ich niestaje; ale dom sprawiedliwych zostaje. **8.** Z rozumu swego mąż chwalony bywa; ale kto jest przewrotnego serca, wzgardzony będzie. **9.** Lepszy jest człowiek podły, który ma sługę, niżeli chlubny, któremu nie staje chleba. **10.** Sprawiedliwy ma na pieczy żywot bydłatka swego; ale serce niepobożnych okrutne jest. **11.** Kto sprawuje ziemię swoją, chlebem nasycony bywa; ale kto naśladuje próżnujących, głupi jest. **12.** Niepobożny pragnie obrony przeciw nieszczęściu; ale korzeń sprawiedliwych daje ją. **13.** W przestępstwie warg upłata się złośnik; ale sprawiedliwy z ucisku wychodzi. **14.** Z owocu ust każdy będzie nasycony dobrem, a nagrodę spraw rąk jego Bóg mu odda. **15.** Droga głupiego zda się prosta przed oczyma jego; ale kto słucha rady, mądrym jest. **16.** Gniew głupiego zaraz poznany bywa; ale ostrożny pokrywa hańbę swoją. **17.** Kto mówi prawdę, opowiada sprawiedliwość; ale świadek kłamliwy mówi zdradę. **18.** Znajdzie takowego, co mówi słowa jako miecz przerażające; ale język mądrych jest lekarstwem. **19.** Wargi prawdomówne utwierdzone będą na wieki; ale króciuchno trwa język kłamliwy. **20.** Zdrada jest w sercu tych, którzy złe myślą; ale którzy radzą do pokoju, mają wesele. **21.** Nie spotka sprawiedliwego żadne nieszczęście; ale niebożnicy pełni będą złego. **22.** Obrzydliwością są Panu wargi kłamliwe; ale czyniący prawdę podobają mu się. **23.** Człowiek ostrożny tai umiejętność; ale serce głupich wywołuje głupstwo. **24.** Ręka pracowitych będzie panowała; ale zdradliwa będzie dań dawała. **25.** Frasunek w sercu człowieczem poniża je; ale powieść dobra uwesela je. **26.** Zaciejszy jest nad bliźniego swego sprawiedliwy; ale droga niebożnych zawodzi ich. **27.** Nie upiecze chytry obłowu swojego; ale człowiek pilny majątności kosztownych nabędzie. **28.** Na ścieszcze sprawiedliwości żywot, a na drodze ścieszki jej niemasz śmierci.

## Rozdział 13

1. Syn mądry przyjmuje ćwiczenie ojcowskie, ale naśmiewca nie słucha strofowania. 2. Każdy będzie pożywał dobrego z owocu ust swoich; ale dusza przewrotnych krzywdy pożywać będzie. 3. Kto strzeże ust swych, strzeże duszy swojej; kto lekkomyślnie otwiera wargi swe, będzie starty. 4. Dusza leniwego żąda, a nic nie ma; ale dusza pracowitych z bogaci się. 5. Słowa kłamliwego nienawidzi sprawiedliwy; ale niebożny staje się obrzydliwym i shańbionym. 6. Sprawiedliwość strzeże tego, który żyje bez zmazy; ale niebożność podwraca grzesznika. 7. Znajduje się taki co się czyni bogatym, a nie ma nic; i taki, co się czyni ubogim, choć ma wiele bogactw. 8. Okup żywota człowieczego jest bogactwo jego; ale ubogi nie słucha łajania. 9. Światłość sprawiedliwych jasna; ale pochodnia bezbożnych zgaśnie. 10. Samą tylko pychą człowiek zwady wszczyna, ale przy tych, co radę przyjmują, jest mądrość. 11. Bogactwa źle nabyte umniejszą się; ale kto je zgromadza ręką swą, przyczynia ich. 12. Nadzieja długa wątli serce; ale żądność wypełniona jest drzewem żywota. 13. Kto gardzi słowem Bożem, sam sobie szkodzi; ale kto się boi przykazania jego, odniesie nagrodę. 14. Nauka mądrego jest źródłem żywota ku ochronieniu się siędeł śmierci. 15. Rozum dobry daje łaskę; ale droga przewrotnych jest przykra. 16. Każdy ostrożny umiejętnie sobie poczyną; ale głupi rozpościera głupstwo. 17. Poseł niebożny upada we złe; ale poseł wierny jest lekarstwem. 18. Ubóstwo i zelżywość przyjdzie na tego, który się wyłamuje z karności; ale kto przestrzega upominania, wysławiony będzie. 19. Żądność wypełniona słodka jest duszy; ale odstąpić od złego, głupim jest obrzydliwością. 20. Kto chodzi z mądrymi, mądrym będzie; ale kto towarzyszy z głupimi, startym będzie. 21. Nieszczęście grzeszników ściga; ale sprawiedliwym Bóg dobrem nagrodzi. 22. Dobry człowiek zostawia dziedzictwo synom synów swoich; ale majątność grzesznika sprawiedliwemu zachowana bywa. 23. Obfita żywność na roli ubogich, a drugi ginie przez nieroztropność. 24. Kto zawściąga różgi swej, ma w nienawiści syna swego; ale kto go miłuje, wczas go karze. 25. Sprawiedliwy je, i nasycą duszę swoją; ale żołądek niebożnych niedostatek cierpi.

## Rozdział 14

1. Mądra niewiasta buduje dom swój; ale go głupia rękami swemi rozwała. 2. Kto chodzi w szczerości swojej, boi się Pana; ale przewrotny w drogach swoich gardzi nim. 3. W ustach głupiego jest różga hardości; ale wargi mądrych strzegą ich. 4. Gdzie nie masz wołów, żłób jest próżny; ale siłą wołów mnoży się obfitość zboża. 5. Świadek prawdziwy nie kłamie; ale świadek fałszywy mówi kłamstwo. 6. Naśmiewca szuka mądrości, a nie znajduje; ale umiejętność roztropnemu jest snadna. 7. Idź precz od oblicza męża głupiego, gdyż nie znajdziesz przy nim warg umiejętności. 8. Mądrość ostrożnego jest rozumieć drogę swoją, ale głupstwo głupich jest zdrada. 9. Każdy głupi nakrywa grzech, a między uprzejmymi mieszka przyjaźń. 10. Serce każdego uznaje gorzkość duszy swojej, a do wesela jego nie przymiesza się obcy. 11. Dom niebożnych zgładzony będzie; ale przybytek cnotliwych zakwitnie. 12. Zda się pod czas droga być prosta człowiekowi; wszakże dokończenie jej jest drogą na śmierć.

**13.** Także i w śmiechu boleje serce, a koniec wesela bywa smutek. **14.** Drogami swemi nasyci się człowiek przewrotnego serca; ale się go chroni mąż dobry. **15.** Prostak wierzy każdemu słowu; ale ostrożny rozumiewa postęпки swoje. **16.** Mądry się boi, i odstępuje od złego; ale głupi dociera, i śmiałym jest. **17.** Porywczy człowiek dopuszcza się głupstwa, a mąż złych myśli w nienawiści bywa. **18.** Głupstwo prostacy dziedzicznie trzymają; ale ostrożni bywają koronowani umiejętnością. **19.** Żli się kłaniają przed dobrymi, a niepobożni stoją u drzwi sprawiedliwego. **20.** Ubogi bywa i u przyjaciela swego w nienawiści; ale wiele jest tych, którzy bogatego miłują. **21.** Bliżnim swym grzesznik pogardza; ale kto ma litość nad ubogimi, błogosławionym jest. **22.** Izali nie błędzą, którzy wymyślają złe? a miłosierdzie i prawda należy tym, którzy wymyślają dobre. **23.** W każdej pracy bywa pożytek; ale gołe słowo warg tylko do nędzy służy. **24.** Bogactwo mądrych jest koroną ich; ale głupstwo głupich zostaje głupstwem. **25.** Świadek prawdziwy wyzwala duszę; ale fałszywy kłamstwo mówi. **26.** Kto się boi Pana, ma ufanie mocne; a synowie jego ucieczkę mieć będą. **27.** Bojaźń Pańska jest źródło żywota ku uchronieniu się sideł śmierci. **28.** W mnóstwie ludu jest zacność królewska; ale w trosze ludu zniszczenie hetmana. **29.** Nierychły do gniewu jest bogaty w rozum; ale porywczy pokazuje głupstwo. **30.** Serce zdrowe jest żywotem ciała; ale zazdrość jest zgniłością w kościach. **31.** Kto ciemieży ubogiego, uwłacza stwórcielowi jego; ale go czci, kto ma litość nad ubogim. **32.** Dla złości swojej wygnany bywa niepobożny; ale sprawiedliwy nadzieję ma i przy śmierci swojej. **33.** W sercu mądrego odpoczywa mądrość, ale wnet poznać, co jest w sercu głupich. **34.** Sprawiedliwość wywyższa naród; ale grzech jest ku pohańbieniu narodów. **35.** Król łaskaw bywa na sługę roztropnego; ale się gniewa na tego, który mu hańbę czyni.

## Rozdział 15

**1.** Odpowiedź łagodna uśmierza gniew; ale słowa przykre wzruszają popędliwość. **2.** Język mądrych zdobi umiejętność; ale usta głupich wywierają głupstwo. **3.** Na każdym miejscu oczy Pańskie upatrują złe i dobre. **4.** Zdrowy język jest drzewo żywota; ale przewrotność z niego jest jako zdruzgotanie od wiatru. **5.** Głupi gardzi karaniem ojca swego; ale kto przyjmuje napomnienie, stanie się ostrożnym. **6.** W domu sprawiedliwego jest dostatek wielki; ale w dochodach niepobożnego zamieszanie. **7.** Wargi mądrych sieją umiejętność; ale serce głupich nie tak. **8.** Ofiara niepobożnych jest obrzydliwością Panu; ale modlitwa szczerych podoba mu się. **9.** Obrzydliwością Panu jest droga bezbożnego, ale tego, co idzie za sprawiedliwością, miłuje. **10.** Karanie srogie należy temu, co opuszcza drogę; a kto ma w nienawiści karność, umrze. **11.** Piekło i zatracenie są przed Panem; jakoż daleko więcej serca synów ludzkich. **12.** Naśmiewca nie miłuje tego, który go karze, ani do mądrych przychodzi. **13.** Serce wesołe uwesela twarz; ale dla żalości serca duch strapiony bywa. **14.** Serce rozumne szuka umiejętności; ale usta głupich karmią się głupstwem. **15.** Wszystkie dni ubogiego są złe; ale kto jest wesołego serca, ma gody ustawiczne. **16.** Lepsza jest trocha w bojaźni Pańskiej, niżeli skarb wielki z kłopotem. **17.** Lepszy jest

pokarm z jarzyny, gdzie jest miłość, niżeli z karmnego wołu, gdzie jest nienawiść. **18.** Mąż gniewliwy wszczyna swary; ale nierychły do gniewu uśmierza zwady. **19.** Droga leniwego jest jako płot cierniowy, ale ścieżka szczerych jest równa. **20.** Syn mądry uwesela ojca; ale głupi człowiek lekce waży matkę swoją. **21.** Głupstwo jest weselem głupiemu, ale człowiek roztropny prostuje drogę swoją. **22.** Gdzie nie masz rady, rozsypują się myśli; ale w mnóstwie radców ostoją się. **23.** Weseli się człowiek z odpowiedzi ust swoich: bo słowo według czasu wyrzeczone, o jako jest dobre! **24.** Drogę żywota rozumny ma ku górze, aby się uchronił piekła głębokiego. **25.** Pan wywróci dom pysznych; ale wdowy granicę utwierdzi. **26.** Myśli złego są obrzydliwością Panu! ale powieści czystych są przyjemne. **27.** Kto chciwie naśladuje łakomstwa, zamieszanie czyni w domu swoim; ale kto ma w nienawiści dary, będzie żył. **28.** Serce sprawiedliwego przemyśliwa, co ma mówić; ale usta niepobożnych wywierają złe rzeczy. **29.** Dalekim jest Pan od niepobożnych; ale modlitwę sprawiedliwych wysłuchiwa. **30.** Światłość oczów uwesela serce, a wieść dobra tuczy kości. **31.** Ucho, które słucha karności żywota, w pośrodku mądrych mieszkać będzie. **32.** Kto uchodzi ćwiczenia, zaniedbywa duszy swojej; ale kto przyjmuje karanie, ma rozum. **33.** Bojaźń Pańska jest ćwiczenie się w mądrości, a sławę uprzedza poniżenie.

## Rozdział 16

**1.** Człowiek sporządza myśli serca swego; ale od Pana jest odpowiedź języka. **2.** Wszystkie drogi człowiecze zdadzą się być czyste przed oczyma jego; ale Pan jest, który waży serca. **3.** Włóż na Pana sprawy twe, a będą utwierdzone zamysły twoje. **4.** Pan dla siebie samego wszystko sprawił, nawet i niebożnika na dzień zły. **5.** Obrzydliwością jest Panu każdy wyniosłego serca; który choć sobie innych na pomoc weźmie, nie ujdzie pomsty. **6.** Miłosierdziem i prawdą oczyszczona bywa nieprawość, a w bojaźni Pańskiej odstępujemy od złego. **7.** Gdy się podobają Panu drogi człowieka, i nieprzyjaciół jego do zgody z nim przywodzi. **8.** Lepsza jest trocha z sprawiedliwością, niż wiele dochodów niesprawiedliwych. **9.** Serce człowiecze rozrządza drogi swe; ale Pan sprawuje kroki jego. **10.** Sprawiedliwy rozsądek jest w wargach królewskich; w sądzie nie błędzą usta jego. **11.** Waga i szale są ustawą Pańską, a wszystkie gwichty sprawiedliwe w worku są za sprawą jego. **12.** Obrzydliwością jest królom czynić niebożność; bo sprawiedliwością stolica umocniona bywa. **13.** Przyjemne są królom wargi sprawiedliwe, a szczerych w mowie miłują. **14.** Gniew królewski jest posłem śmierci; ale mąż mądry ubłaga go. **15.** W jasności twarzy królewskiej jest żywot, a łaska jego jest jako obłok z deszczem późnym. **16.** Daleko lepiej jest nabyć mądrości, niżeli złota najczystsze; a nabyć roztropności lepiej, niż srebro. **17.** Gościniec uprzejmych jest odstąpić od złego; strzeże duszy swej, kto strzeże drogi swojej. **18.** Przed zginieniem przychodzi pycha, a przed upadkiem wyniosłość ducha. **19.** Lepiej jest być uniżonego ducha z pokornymi, niżeli dzielić korzyści z pysznymi. **20.** Kto ma wzgląd na słowa, znajduje dobre; a kto ufa w Panu, błogosławiony jest. **21.** Kto jest mądrego serca, słynie rozumnym, a słodkość warg przydaje nauki. **22.** Zdrój żywota jest roztropność tym, którzy ją mają; ale umiejętność głupich jest

głupstwem. **23.** Serce mądrego roztropnie sprawuje usta swoje, a wargami swemi przydaje nauki. **24.** Powieści wdzięczne są jako plastr miodu, słodkością duszy, a lekarstwem kościom. **25.** Zda się podczas drogi być prosta człowiekowi; wszakże dokończenie jej pewna droga na śmierć. **26.** Człowiek pracowity pracuje sobie; bo go pobudzają usta jego. **27.** Człowiek niebożny wykopuje złe, a w wargach jego jako ogień pałający. **28.** Mąż przewrotny rozsiewa zwady, a kłatecznik rozłącza przyjaciół. **29.** Mąż okrutny przewabia bliźniego swego, i wprowadza go na drogę niedobrą. **30.** Kto mruga oczyma swemi, zmyśla przewrotności; a kto rucha wargami swemi, broi złe. **31.** Koroną chwały jest sędziwość; znajduje się na drodze sprawiedliwości. **32.** Lepszy jest nierychły do gniewu, niżeli mocarz; a kto panuje sercu swemu, lepszy jest, niżeli ten, co dobył miasta. **33.** Los na łono rzucają; ale od Pana jest wszystko rozrządzenie jego.

## Rozdział 17

**1.** Lepszy jest kęs suchego chleba a w pokoju, niżeli pełen dom nabitego bydła ze swarem. **2.** Sługa roztropny będzie panował nad synem, który jest ku hańbie; a między braćmi będzie dzielił dziedzictwo. **3.** Tygiel srebra a piec złota doświadcza; ale Pan serc doświadcza. **4.** Zły pilnuje warg złośliwych, a kłamca słucha języka przewrotnego. **5.** Kto się naśmiewa z ubogiego, uwłacza stwórcy jego; a kto się raduje z upadku czyjego, nie ujdzie pomsty. **6.** Korona starców są synowie synów ich, a ozdoba synów są ojcowie ich. **7.** Nie przystoi mowa poważna głupiemu, dopieroż księciu usta kłamliwe. **8.** Jako kamień drogi, tak bywa dar wdzięczny temu, który go bierze; do czegokolwiek zmierzy, zdarzy mu się. **9.** Kto pokrywa przestępstwo, szuka łaski; ale kto wznawia rzeczy, rozłącza przyjaciół. **10.** Więcej waży gromienie u roztropnego, niżeli sto plag u głupiego. **11.** Uporny tylko złego szuka, dla tego posel okrutny będzie nań zesłany. **12.** Lepiej jest człowiekowi spotkać się z niedźwiedzią osierociałą, niżeli z głupim w głupstwie jego. **13.** Kto oddaje złem za dobre, nie wynijdzie złe z domu jego. **14.** Kto zaczyna zwadę, jest jako ten, co przekopuje wodę; przetoż niż się zwada rozsili, zaniechaj go. **15.** Kto usprawiedliwia niebożnego, a winnym czyni sprawiedliwego, oba jednako są obrzydliwością Panu. **16.** Cóż po dostatku w rękę głupiego, ponieważ do nabycia mądrości rozumu nie ma? **17.** Wszelkiego czasu miłuje przyjaciel, a w ucisku stawia się jako brat. **18.** Człowiek głupi daje rękę, czyniąc rękojemstwo przed twarzą przyjaciela swego. **19.** Kto miłuje zwadę, miłuje grzech; a kto wynosi usta swe, szuka upadku. **20.** Przewrotny w sercu nie znajduje dobrego; a kto jest przewrotnego języka, wpadnie we złe. **21.** Kto spłodził głupiego, na smutek swój spłodził go, ani się rozweseli ojciec niemądrego. **22.** Serce wesołe oczerstwia jako lekarstwo; ale duch sfrasowany wysusza kości. **23.** Niebożny potajemnie dar bierze, aby podwrócił ścieżki sądu. **24.** Na twarzy roztropnego znać mądrość; ale oczy głupiego aż na kraju ziemi. **25.** Syn głupi żalością jest ojcu swemu, a gorzkością rodzicielce swojej. **26.** Zaiste nie dobra, winować sprawiedliwego, albo żeby przełożeni kogo dla cnoty bić mieli. **27.** Kto zawściąga mowy swe, jest

umiejętnym; drogiego ducha jest mąż rozumny. **28.** Gdy głupi milczy, za mądrego poczytany bywa; a który zatula wargi swoje, za rozumnego.

## **Rozdział 18**

**1.** Człowiek swej myśli, szuka tego, co mu się podoba, a w każdą rzecz wtrąca się. **2.** Nie kocha się głupi w roztropności, ale w tem, co mu objawia serce jego. **3.** Gdy przychodzi niezbożny, przychodzi też wzgarda, a z mężem lekkomyślnym urąganie. **4.** Słowa ust męża mądrego są jako wody głębokie, a źródło mądrości jako potok wylewający. **5.** Nie dobra to, mieć wzgląd na osobę niezbożnego, aby był podwrócony sprawiedliwy w sądzie. **6.** Wargi głupiego zmierzają do swaru, a usta jego do bitwy wyzywają. **7.** Usta głupiego są upadkiem jego, a wargi jego sidłem duszy jego. **8.** Słowa obmówcy są jako słowa zranionych, a wszakże przenikają do wnętrzości żywota. **9.** Kto niedbały w sprawach swoich, bratem jest utratnika. **10.** Imię Pańskie jest mocną wieżą; sprawiedliwy się do niej uciecze, a wywyższony będzie. **11.** Majętność bogatego jest miastem jego mocnem, a jako mur wysoki w myśli jego. **12.** Przed upadkiem podnosi się serce człowiecze, a sławę uprzedza poniżenie. **13.** Kto odpowiada, pierwaj niż wysłucha, głupstwo to jego i zelżywość. **14.** Duch męża znosi niemoc swoją; ale ducha utrapionego któż zniesie? **15.** Serce rozumne nabywa umiejętności, a ucho mądrych szuka jej. **16.** Dar człowieczy plac mu czyni, i przed wielmożnych przywodzi go. **17.** Sprawiedliwym zda się ten, kto pierwszy w sprawie swojej; ale gdy przychodzi bliźni jego, dochodzi go. **18.** Los uśmierza zwady, i między możnymi rozsądek czyni. **19.** Brat krzywdą urażony trudniejszy nad miasto niedobyte, a swary są jako zawory u pałacu. **20.** Z owocu ust każdego nasycen bywa żywot jego; urodzajem warg swych będzie nasyceny. **21.** Śmierć i żywot jest w mocy języka, a kto go miłuje, będzie jadł owoce jego. **22.** Kto znalazł żonę, znalazł rzecz dobrą, i dostał łaski od Pana. **23.** Ubogi pokornie mówi; ale bogaty odpowiada surowie. **24.** Człowiek, który ma przyjaciół, ma się obchodzić po przyjacielsku, ponieważ przyjaciel bywa przychylniejszy nad brata.

## **Rozdział 19**

**1.** Lepszy jest ubogi, który chodź w uprzejmości swej, niżeli przewrotny w wargach swoich, który jest głupim. **2.** Zaiste duszy bez umiejętności nie dobrze, a kto jest prędkich nóg, potknie się. **3.** Głupstwo człowiecze podwraca drogę jego, a przecie przeciwko Panu zapala się gniewem serce jego. **4.** Bogactwa przyczyniają wiele przyjaciół; ale ubogi od przyjaciela swego odłączony bywa. **5.** Fałszywy świadek nie będzie bez pomsty; a kto mówi kłamstwo, nie ujdzie. **6.** Wielu się ich uniża przed księciem, a każdy jest przyjacielem mężowi szczodremu. **7.** Wszyscy bracia ubogiego nienawidzą go; daleko więcej inni przyjaciele jego oddalają się od niego; woła za nimi, a niemasz ich. **8.** Nabywa rozumu, kto miłuje duszę swoją, a strzeże roztropności, aby znalazł co dobrego. **9.** Świadek fałszywy nie będzie bez pomsty; a kto mówi kłamstwo, zginie. **10.** Nie przystoi głupiemu rozkosz, ani słudze panować nad książętami. **11.** Rozum człowieczy zawściąga gniew jego, a ozdoba jego jest mijać przestępstwo. **12.** Zapalczywość

królewska jest jako ryk lwiecia; ale łaska jego jest jako rosa na trawie. **13.** Syn głupi jest utrapieniem ojcu swemu, a żona swarliwa jest jako ustawiczne kapanie przez dach. **14.** Dom i majątność dziedzictwem przypada po rodzicach; ale żona roztropna jest od Pana. **15.** Lenistwo przywodzi twardy sen, a dusza gnuśna będzie łaknęła. **16.** Kto strzeże przykazania, strzeże duszy swojej; ale kto gardzi drogami swemi, zginie. **17.** Panu pożycz, kto ma litość nad ubogim, a on mu za dobrodziejstwo jego odda. **18.** Karz syna swego, póki o nim nadzieja, a zabiegając zginieniu jego niech mu nie folguje dusza twoja. **19.** Wielki gniew okazuj, kiedy odpuszczasz karanie, grożąc mu, ponieważ odpuszczasz, że potem srożej karać będziesz. **20.** Słuchaj rady, a przyjmij karność, abyś kiedykolwiek był mądrym. **21.** Wiele jest myśli w sercu człowieczem; ale rada Pańska, ta się ostoi. **22.** Pożądana rzecz człowiekowi dobroczynność jego, ale lepszy jest ubogi, niż mąż kłamliwy. **23.** Bojaźń Pańska prowadzi do żywota, a kto ją ma, w obfitości mieszka, i nie spotka go nieszczęście. **24.** Leniwy kryje rękę swą pod pachę, i do ust swych nie podnosi jej. **25.** Bij naśmiewcę, żeby prostak był ostrożniejszym; a roztropnego sfukaj, żeby zrozumiał umiętność. **26.** Syn wstyd i hańbę zadawający, ojca gubi i matkę wygania. **27.** Synu mój! przestań słuchać nauki, któraby cię odwodziła od mów rozumnych. **28.** Świadek złośliwy pośmiewa się z sądu, a usta niebożnych połykają nieprawość. **29.** Sądy są na pośmiewców zgotowane, a guzy na grzbiet głupich.

## Rozdział 20

**1.** Wino czyni pośmiewcę, a napój mocny zwajcę; przetoż każdy, co się w nim kocha, nie bywa mądrym. **2.** Strach królewski jest jako, ryk lwiecia; kto go rozgniewa, grzeszy przeciwko duszy swojej. **3.** Uczciwa rzecz każdemu, poprzestać zwady; ale głupim jest, co się w nią wdaje. **4.** Dla zimna leniwy nie orze; przetoż żebrac będzie we żniwa, ale nic nie otrzyma. **5.** Rada w sercu męża jest jako woda głęboka: jednak mąż rozumny naczepnie jej. **6.** Większa część ludzi przechwala się uczynnością swoją; ale w samej rzeczy, któż takiego znajdzie? **7.** Sprawiedliwy chodzi w uprzejmości swojej; błogosławieni synowie jego po nim. **8.** Król siedząc na stolicy sądowej rozgania oczyma swemi wszystko złe. **9.** Któż rzecze: Oczyszciliem serce moje? czystym jest od grzechu mego? **10.** Dwojaki gwicht i dwojaka miara, to oboje obrzydliwością jest Panu. **11.** Po zabawach swych poznane bywa i dziecię, jeśli czysty i prawy uczynek jego. **12.** Ucho, które słyszy, i oko, które widzi, Pan to oboje uczynił. **13.** Nie kochaj się w spaniu, byś snąc nie zubożał, otwórz oczy swoje, a nasycisz się chlebem. **14.** Złe to, złe to, mówi ten, co kupuje, a odszedłszy, ali się chlubi. **15.** Wargi umiętne są jako złoto i obfitość pereł, i kosztowne klejnoty. **16.** Weźmij szatę tego, któryć ręczył za obcego; a od tego, który ręczył za cudzoziemkę, weźmij zastaw jego. **17.** Smaczny jest drugiemu chleb kłamstwa; ale potem piaskiem napełnione będą usta jego. **18.** Myśli radami utwierdzaj, a wojnę prowadź opatrnie. **19.** Kto objawia tajemnicę, zdradliwie się obchodzi; przetoż z tymi, którzy pochlebiają wargami swemi, nie miej towarzystwa. **20.** Kto złorzeczy ojcu swemu albo matce swojej, zgaśnie pochodnia jego w gęstych ciemnościach. **21.** Dziedzictwu prędko

z początku nabytemu naostatek błogosławić nie będą. **22.** Nie mów: Oddam złem. Oczekuj na Pana, a wybawi cię. **23.** Obrzydliwością Panu dwojaki gwicht, a szale fałszywe nie podobają mu się. **24.** Od Pana bywają sprawowane drogi męża; ale człowiek jakoż zrozumie drogę jego? **25.** Pożreć rzecz poświęconą, jest człowiekowi sidłem; a poślubiwszy co, tego zaś szukać, jakoby tego ujść. **26.** Król mądry rozprasza niebożnych, i przywodzi na nich pomstę. **27.** Dusza ludzka jest pochodnią Pańską, która doświadcza wszystkich skrytości wewnętrznych. **28.** Miłosierdzie i prawda króla strzegą, a stolica jego miłosierdziem wsparta bywa. **29.** Ozdoba młodzieńców jest siła ich, a sędziwość pocziwością starców. **30.** Złemu są lekarstwem siności ran, i razy przenikające do wnętrzości żywota jego.

## Rozdział 21

**1.** Serce królewskie jest w ręce Pańskiej jako potoki wód; kędy chce, nakłoni je. **2.** Wszelka droga człowieka prosta jest przed oczyma jego; ale Pan, jest który serca waży. **3.** Czynić sprawiedliwość i sąd, bardziej się Panu podoba, niżeli ofiara. **4.** Wyniosłość oczu i nadętość serca, i oranie niepobożnych są grzechem. **5.** Myśli pracowitego pewne dostatki przynoszą; ale każdego skwapliwego przynoszą pewną nędzę. **6.** Zebrane skarby językiem kłamliwym są marnością pomijającą tych, którzy szukają śmierci. **7.** Drapiestwo niebożnych potrwoży ich; bo nie chcieli czynić to, co było sprawiedliwego. **8.** Mąż, którego droga przewrotna, obcym jest; ale sprawa czystego jest prosta. **9.** Lepiej jest mieszkać w kącie pod dachem, niżeli z żoną swarliwą w domu przestronnym. **10.** Dusza niebożnego pragnie złego, a przyjaciel jego nie bywa wdzięczny w oczach jego. **11.** Gdy karzą naśmiewcę, prostak mędrszym bywa; a gdy roztropnie postępują z mądrym, przyjmuje naukę. **12.** Bóg daje przestrozę sprawiedliwemu na domie niebożnika, który podwraca niebożnych dla złości ich. **13.** Kto zatula ucho swe na wołanie ubogiego, i on sam będzie wołał, a nie będzie wysłuchany. **14.** Dar potajemnie dany uśmierza zapalczywość, i upominek w zanadrza włożony gniew wielki uspokaja. **15.** Radość się mnoży sprawiedliwemu, gdy się sąd odprawuje; ale strach tym, którzy czynią nieprawość. **16.** Człowiek błędzący z drogi mądrości w zebraniu umarłych odpoczywać będzie. **17.** Mąż, który dobrą myśl miłuje, staje się ubogim; a kto miłuje wino i olejki, nie z bogaci się. **18.** Niebożnik będzie okupem za sprawiedliwego, a za uprzejmych przewrotnik. **19.** Lepiej mieszkać w ziemi pustej, niż z żoną swarliwą i gniewliwą. **20.** Skarb pożądany i olej są w przybytku mądrego; ale głupi człowiek pożera go. **21.** Kto naśladuje sprawiedliwości i miłosierdzia, znajduje żywot, sprawiedliwość i sławę. **22.** Mądry ubiega miasto mocarzy, a burzy potęgę ufności ich. **23.** Kto strzeże ust swoich i języka swego, strzeże od ucisków duszy swojej. **24.** Hardego i pysznego imię jest naśmiewca, który wszystko poniewoli i z pychą czyni. **25.** Leniwego żądość zabija; bo ręce jego robić nie chcą. **26.** Każdego dnia pała pożądliwością; ale sprawiedliwy udziela, a nie szczędzi. **27.** Ofiara niepobożnych jest obrzydliwością, a dopieroż gdyby ją w grzechu ofiarował. **28.** Świadek fałszywy zaginie; ale mąż dobry to, co słyszy, statecznie mówić będzie. **29.** Mąż niebożny zatwardza twarz swoją; ale uprzejmy sam sprawuje drogę swoją. **30.** Niemasz

mądrości, ani rozumu, ani rady przeciwko Panu. **31.** Konia gotują na dzień bitwy; ale od Pana jest wybawienie.

## Rozdział 22

**1.** Lepsze jest dobre imię, niż bogactwa wielkie; a przyjaźń lepsza, niż srebro i złoto. **2.** Bogaty i ubogi spotkali się z sobą; ale Pan jest obydwóch stwórcy. **3.** Ostrożny widząc złe ukrywa się; ale prostacy wprost idąc wpadają w szkodę. **4.** Pokory i bojaźni Pańskiej nagrodą jest bogactwo, i sława i żywot. **5.** Ciernie i sidła są na drodze przewrotnego; kto strzeże duszy swej, oddala się od nich. **6.** Ćwicz młodego według potrzeby drogi jego; bo gdy się zestarzeje, nie odstąpi od niej. **7.** Bogaty nad ubogimi panuje; ale ten, co pożycza, sługą bywa tego, który mu pożycza. **8.** Kto sieje nieprawość, żąć będzie utrapienie, a różga gniewu jego ustanie. **9.** Oko dobrotliwe, toć będzie ubłogosławione; bo udziela chleba swego ubogiemu. **10.** Wyrzuć naśmiewcę, a ustanie zwada; owszem uspokoi się swar i pohańbienie. **11.** Kto miłuje czystość serca, a jest wdzięczność w wargach jego, temu król przyjacielem będzie. **12.** Oczy Pańskie strzegą umiejętności; ale przedsięwzięcia przewrotnego podwraca. **13.** Leniwiec mówi: Lew na dworze, w pośród ulicy bym był zabity. **14.** Usta obcych niewiast są dół głęboki; na kogo się Pan gniewa, wpadnie tam. **15.** Głupstwo przywiązane jest do serca młodego; ale różga karności oddali je od niego. **16.** Kto ciemieży ubogiego, aby sobie przysporzył, także kto daje bogatemu: pewnie zubożeje. **17.** Nakłoń ucha twego, a słuchaj słów mądrych, a serce twoje przyłóż ku nauce mojej; **18.** Boć to będzie uciechą, gdy je zachowasz w sercu twojem, gdy będą społem sporządzone w wargach twoich; **19.** Aby było w Panu ufanie twoje; oznajmując to dziś, a ty tak czyn. **20.** Izalim ci nie napisał znamienitych rzeczy z strony rad i umiejętności, **21.** Aby ci do wiadomości podał pewność powieści prawdziwych, abys umiał odnosić słowa prawdy tym, którzy cię posłali. **22.** Nie odzieraj nędznego, przeto że nędzny jest; ani ubogiego w bramie uciskaj. **23.** Albowiem Pan się podejmie sprawy ich, i wydrze duszę tym, którzy im wydzierają. **24.** Nie bądź przyjacielem gniewliwemu, a z mężem popędliwym nie obcuj, **25.** Byś snąc nie przywykł ścieszkom jego, a nie włożył sidła na duszę swoją. **26.** Nie bywaj między tymi, którzy ręczą; ani między rękojmiami za długi; **27.** Bo jeźlibyś nie miał czem zapłacić, przeczeby kto miał brać pościel twoją pod tobą? **28.** Nie przenoś starej granicy, którą uczynili ojcowie twoi. **29.** Widziałżeś męża łąskiego w sprawach swoich? Takowyc przed królami staje, a nie staje przed podłymi.

## Rozdział 23

**1.** Gdy siądziesz, abys jadł z panem, uważaj pilnie, kto jest przed tobą; **2.** Inaczej wraziłbyś nóż w gardło swoje, jeźlibyś był chciwy pokarmu. **3.** Nie pragnij łakoci jego; bo są pokarmem obłudnym. **4.** Nie staraj się, abys się z bogacił; owszem, zaniechaj opatrności twojej. **5.** I miałżebyś obrócić oczy twoje na bogactwo, które prędko niszcze? bo sobie uczyni skrzydła podobne orlim, i uleci do nieba. **6.** Nie jedz chleba człowieka zazdrosnego, a nie żądaj łakoci jego. **7.** Albowiem jako on ciebie waży w myśli swej, tak ty waż pokarm jego. Mówić: Jedz i pij, ale serce jego nie jest z tobą. **8.** Sztuczkę twoją, którąś zjadł,

zwrócisz, a utracisz wdzięczne słowa twoje. **9.** Przed głupim nie mów; albowiem wzgardzi roztropnością powieści twoich. **10.** Nie przenoś granicy starej, a na rolę sierotek nie wchodź. **11.** Bo obrońca ich możny; onci się podejmuje sprawy ich przeciwko tobie. **12.** Obróć do nauki serce twoje, a uszy twoje do powieści umiejętności. **13.** Nie odejmuj od młodego karność; bo jeżeli go ubijesz różgą, nie umrze. **14.** Ty go bij różgą, a duszę jego z piekła wyrwiesz. **15.** Synu mój! bądźli mądre serce twoje, będzie się weseliło serce moje, serce moje we mnie; **16.** I rozweselą się nerki moje, gdy będą mówiły wargi twoje, co jest prawego. **17.** Niech nie zajrzy serce twoje grzesznikom; ale raczej chodź w bojaźni Pańskiej na każdy dzień; **18.** Bo iż jest zapłata, przeto nadzieja twoja nie będzie wykorzeniona. **19.** Słuchaj, synu mój! a bądź mądry, i nawiedź na drogę serce twoje. **20.** Nie bywaj między pijanicami wina, ani między żarłokami mięsa; **21.** Boć pijanica i żarłok zubożeje, a ospały w latach chodzić będzie. **22.** Słuchaj ojca twego, który cię spłodził, a nie pogardzaj matką swoją, gdy się zstarzeje. **23.** Kupuj prawdę, a nie sprzedawaj jej; kupuj mądrość, umiejętność i rozum. **24.** Bardzo się raduje ojciec sprawiedliwego, a kto spłodził mądrego, weseli się z niego. **25.** Niech się tedy weseli ojciec twój, i matka twoja; i niech się rozraduje rodzicielka twoja. **26.** Synu mój! daj mi serce twoje, a oczy twoje niechaj strzegą dróg moich. **27.** Bo nierządnicą jest dół głęboki, a cudza żona jest studnia ciasna. **28.** Ona też jako zbojca zasadzki czyni, a zuchwalców między ludźmi rozmnaża. **29.** Komu biada? Komu niestety? Komu zwady? Komu krzyk? Komu rany daremne? Komu zapalenie oczów? **30.** Tym, którzy siadają na winie; tym, którzy chodzą, szukając przyprawnego wina. **31.** Nie zapatruj się na wino, gdy się rumieni, i gdy wydaje w kubku łunę swoją, a prosto wyskakuje. **32.** Bo na koniec jako wąż ukąsi, a jako żmija uszczknie; **33.** Oczy twoje patrzeć będą na cudze żony, a serce twe będzie mówiło przewrotności; **34.** I będziesz jako ten, który leży w pośród morza, a jako ten, który śpi na wierzchu masztu; **35.** Rzeczysz: Ubito mię, a nie stękałem, potłuczono mię, a nie czułem. Gdy się ocucę, udam się zaś do tego.

## Rozdział 24

**1.** Nie naśladowaj ludzi złych, ani żądaj przebywać z nimi; **2.** Albowiem serce ich myśli o drapiestwie, a wargi ich mówią o uciśnieniu. **3.** Mądrością bywa dom zbudowany, a roztropnością umocniony. **4.** Zaiste przez umiejętność komory napełnione bywają wszelakimi bogactwami kosztownymi i wdzięcznymi. **5.** Człowiek mądry mocny jest, a mąż umiejętny przydaje siły. **6.** Albowiem przez mądrą radę zwiedzisz bitwę, a wybawienie przez mnóstwo radców mieć będziesz. **7.** Wysokie są głupiemu mądrości; w bramie nie otworzy ust swoich. **8.** Kto myśli źle czynić, tego złośliwym zwać będą. **9.** Zła myśl głupiego jest grzechem, a pośmiewca jest obrzydliwością ludzką. **10.** Jeżeli będziesz gnuśnym, tedy w dzień ucisku słaba będzie siła twoja. **11.** Wybawiaj pojmanych na śmierć; a od tych, którzy idą na stracenie, nie odwracaj się. **12.** Jeżeli rzeczysz: Otośmy o tem nie wiedzieli; izali ten, który waży serca, nie rozumie? a ten, który strzeże duszy twojej, nie rozezna? i nie odda człowiekowi według uczynków jego? **13.** Jedz miód, synu mój! bo dobry, i plastr słodki podniebieniu twemu; **14.** Tak umiejętność mądrości

duszy twojej, jeżeli ją znajdziesz; onać będzie nagrodą, a nadzieja twoja nie będzie wycięta. **15.** Nie czynź zasadzki, niebożniku! na przybytek sprawiedliwego, a nie przeszkadzaj odpocznieniu jego. **16.** Bo choć siedm kroć upada sprawiedliwy, przecie zaś powstaje; ale niebożni wpadną w nieszczęście. **17.** Gdy upadnie nieprzyjaciół twój, nie ciesz się; i gdy się potknie, niech się nie raduje serce twoje; **18.** Abyś nie ujrzał Pan, a nie podobałoby się to w oczach jego, i odwróciłby od niego gniew swój na cię. **19.** Nie gniewaj się dla złodźców, ani się udawaj za niepobożnymi; **20.** Boć nie weźmie złodziej nagrody; pochodnia niepobożnych zgaśnie. **21.** Synu mój! bój się Pana i króla, a z niestatecznymi nie mieszaj się; **22.** Boć zagnęła powstanie zginienie ich, a upadek obydwóch któż wie? **23.** I toć też mądrym należy: wzgląd mieć na osobę u sądu, nie dobra. **24.** Tego, który mówi niepobożnemu; Jesteś sprawiedliwy, będą ludzie przeklinać, a narody się nim brzydzić będą. **25.** Ale którzy go karzą, szczęśliwi będą, a przyjdzie na nich błogosławieństwo każdego dobrego. **26.** Pocałują wargi tego, co mówi słowa prawdziwe. **27.** Rozrządź na polu robotę twoją, a sprawuj pilnie rolę swoją; a potem będziesz budował dom twój. **28.** Nie bądź świadkiem lekkomyślnym przeciw bliźniemu swemu, ani czynź łagodnych namów wargami swemi. **29.** Nie mów: Jako mi uczynił, tak mu uczynię; oddam mężowi temu według uczynku jego. **30.** Szedłem przez pole męża leniwego a przez winnicę człowieka głupiego; **31.** A oto porosła wszędzie ostem; pokrzywy wszystko pokryły, a płot kamienny jej rozwalił się. **32.** Co ja ujrawszy złożyłem to do serca mego, a widząc to wziąłem to ku przestrodze. **33.** Trochę się prześpisz, trochę podrzemiesz, trochę złożysz ręce, abyś odpoczywał; **34.** A wtem ubóstwo twoje przyjdzie jako podróżny, a niedostatek twój jako mąż zbrojny.

## Rozdział 25

**1.** Teć są przypowieści Salomonowe, które zebrali mężowie Ezechyjasza, króla Judzkiego. **2.** Sława to Boża, tać sprawę; ale sława królów, wywiadywać się rzeczy. **3.** Wysokość niebios, i głębokość ziemi, i serce królów nie są doścignione. **4.** Odejm zużelicę od srebra, a wynijdzie odlewającemu naczynie kosztowne. **5.** Odejm niebożnika od oblicza królewskiego, a umocni się w sprawiedliwości stolica jego. **6.** Nie udawaj się za zacnego przed królem, a na miejscu wielmożnych nie stawaj; **7.** Bo lepiej jest, iż ci rzeką: Postąp sam: a niżeliby cię zniżyć miano przed księciem; co widują oczy twoje. **8.** Nie pokwapiaj się do swaru, byś nie na ostatek nie wiedział, co masz czynić, gdyby cię zawstydził bliźni twój. **9.** Prowadź do końca sprawę swoją z przyjacielem twoim, a tajemnicy drugiego nie objawiaj; **10.** By cię nie żałował ten, co cię słucha, a niesława twoja zostałaby na tobie. **11.** Jakie jest jabłko złote z wyrzeźbieniem srebrnem, takieć jest słowo do rzeczy powiedziane. **12.** Ten, który mądrze napomina, jest u tego, co słucha, jako nausznica złota, i klejnot z szczerzego złota. **13.** Jako zimno śnieżne czasu żniwa: tak posel wierny tym, którzy go posyłają; bo dusze panów swych ochładza. **14.** Człowiek, który się chlubi darem zmyślonym, jest jako wiatr i obłoki bez deszczu. **15.** Książę cierpliwością bywa zmiękczony, a język łagodny gości łamie. **16.** Znajdzieszli miód, jedźże, ileć potrzeba, byś nie objadłszy się go nie

zwrócił. **17.** Powściągnij nogę twoją od domu bliźniego twego, by snąć będąc ciebie syt, nie miał cię w nienawiści. **18.** Każdy, kto mówi fałszywe świadectwo przeciw bliźniemu swemu, jest jako młot, i miecz, i strzała ostra. **19.** Ufność w człowieku przewrotnym jest w dzień ucisku jako ząb wyłamany i noga wywiniona. **20.** Jako ten, który zewłoczy odzienie czasu zimy, albo leje ocet na saletrę, taki jest ten, który śpiewa pieśni sercu smutnemu. **21.** Jeźliżeby łaknął ten, co cię nienawidzi, nakarm go chlebem; a jeźliby pragnął, daj mu się napić wody; **22.** Bo węgle rozpalone zgromadzisz na głowę jego, a Pan ci nagrodzi. **23.** Jako wiatr północny deszcz przynosi: tak przynosi twarz gniewliwą język uszczypliwy. **24.** Lepiej mieszkać w kącie pod dachem, niżeli z żoną swarliwą w domu przestronnym. **25.** Jako woda chłodna duszy pragnącej: tak wieść dobra z ziemi dalekiej. **26.** Jako źródło nogami pomącone, albo źródło zepsute: tak sprawiedliwy, który upada przed niebożnym. **27.** Jako jeść wiele miodu nie jest rzecz dobra: tak szukanie własnej sławy jest niesławne. **28.** Mąż, który nie ma mocy nad duchem swoim, jest jako miasto rozwalone bez muru.

## Rozdział 26

**1.** Jako śnieg w lecie, i jako deszcz we żniwa; tak głupiemu nie przystoi chwała. **2.** Jako się ptak tam i sam tuła, i jako jaskółka lata: tak przekłństwo niezasłużone nie przyjdzie. **3.** Bicz na konia, ogłówek na osła, a kij potrzebny jest na grzbiet głupiego. **4.** Nie odpowiadaj głupiemu według głupstwa jego, abyś mu i ty nie był podobny. **5.** Odpowiedz głupiemu według głupstwa jego, aby się sobie nie zdał być mądrym. **6.** Jakoby nogi obciął, tak się bezprawia dopuszcza, kto się głupiemu poselstwa powierza. **7.** Jako nierówne są golenie u chromego: tak jest powieść w ustach głupich. **8.** Jako kiedy kto przywiązuje kamień drogi do procy: tak czyni ten, który uczciwość głupiemu wyrządza. **9.** Jako ciernie, gdy się dostaną w rękę pijanego: tak przypowieść jest w ustach głupich. **10.** Wielki Pan stworzył wszystko, a daje zapłatę głupiemu, daje także zapłatę przestępcom. **11.** Jako pies wraca się do zwrócenia swego: tak głupi powtarza głupstwo swoje. **12.** Ujrzywszy człowieka, co się sobie zda być mądrym, nadzieja o głupim lepsza jest, niżeli o nim. **13.** Leniwy mówi: lew na drodze, lew na ulicach. **14.** Jako się drzwi obracają na zawiasach swoich: tak leniwiec na łóżku swoim. **15.** Leniwiec rękę kryje do zanadru swych, a ciężko mu jej podnosić do ust swoich. **16.** Leniwiec zda się sobie być mędrszym, niżeli siedm odpowiadających z rozsądkiem. **17.** Jakoby też psa za uszy łapał, kto się mimo idąc w cudzą zwadę wdaje. **18.** Jako szalony wypuszcza iskry i strzały śmiertelne: **19.** Tak jest każdy, który podchodzi przyjaciela swego, a mówi: Azam ja nie żartowałem? **20.** Gdy niestaje dREW, gaśnie ogień; tak gdy nie będzie klatecznika, ucichnie zwada. **21.** Jako węgiel martwy służy do rozniecenia, i drwa do ognia; tak człowiek swarliwy do rozniecenia zwady. **22.** Słowa obmówcy są jako słowa zranionych; a wszakże przenikają do wnętrzości żywota. **23.** Wargi nieprzyjacielskie i serce złe są jako srebrna piana, którą polewają naczynie gliniane. **24.** Ten, co kogo nienawidzi, za inszego się udaje wargami swemi; ale w sercu swoim myśli o zdradzie. **25.** Gdy się ochotnym mową swą ukazuje, nie wierz mu: bo siedmioraka obrzydliwość jest w sercu jego.

**26.** Nienawiść zdradliwie bywa pokryta; ale odkryta bywa złość jej w zgromadzeniu. **27.** Kto drugiemu dół kopie, wpada weń; a kto kamień toczy, na niego się obraca. **28.** Człowiek języka kłamliwego ma utrapienie w nienawiści, a usta łagodne przywodzą do upadku.

## **Rozdział 27**

**1.** Nie chlub się ze dnia jutrzejszego; bo nie wiesz, coć przyniesie dzień dzisiejszy. **2.** Niechaj cię kto inny chwali, a nie usta twoje; obcy, a nie wargi twoje. **3.** Ciężkić jest kamień, i piasek ważny; ale gniew głupiego cięższy, niż to oboje. **4.** Okrutnyć jest gniew, i nagła popędliwość; ale przed zazdrością któż się ostoi? **5.** Lepsza jest przymówka jawna, niżeli miłość skryta. **6.** Lepsze są rany od przyjaciela, niż łagodne całowanie człowieka nienawidzącego. **7.** Dusza nasycona i plastr miodu podepcze; ale głodnej duszy i gorzkość wszelaka słodka. **8.** Jako ptak odlatuje od gniazda swojego: tak człowiek odchodzi od miejsca swego. **9.** Jako maść i kadzenie uwesela serce: tak słodkość przyjaciela uwesela więcej, niż własna rada. **10.** Przyjaciela twego, i przyjaciela ojca twego nie opuszczaj, a do domu brata twego nie wchodź w dzień utrapienia twego; bo lepszy sąsiad bliski, niż brat daleki. **11.** Bądź mądrym, synu mój! a uweselaj serce moje, abym miał co odpowiedzieć temu, któryby mi urągał. **12.** Ostrożny, upatrując złe, ukrywa się; ale prostak wprost idąc, w szkodę popada. **13.** Weźmij szatę tego, któryć ręczył za obcego; a od tego, który ręczył za cudzoziemkę, weźmij zastaw jego. **14.** Temu, który przyjacielowi swemu wielkim głosem rano wstawając błogosławi, poczytane to będzie za przeklęstwo. **15.** Kapanie ustawiczne w dzień gwałtownego deszczu, i żona swarliwa są sobie podobni; **16.** Kto ją kryje, kryje wiatr, a wonią wyda; jako olejek wonny w prawej ręce jego. **17.** Żelazo żelazem bywa naostrzone; tak mąż zaostrza oblicze przyjaciela swego. **18.** Kto strzeże drzewa figowego, pożywa owocu jego; także kto strzeże pana swego, uczczony będzie. **19.** Jako się w wodzie twarz przeciwko twarzy ukazuje: tak serce człowiecze przeciw człowiekowi. **20.** Piekło i zatracenie nie mogą być nasycone; także i oczy ludzkie nasycić się nie mogą. **21.** Tygiel srebra a piec złota doświadcza, a człowieka wieść sławy jego. **22.** Choćbyś głupiego i w stępie między krupami stąpołem stłukł, nie odejdzie od niego głupstwo jego. **23.** Doglądaj pilnie dobytku twego, a miej pieczę o trzodach twoich. **24.** Boć nie na wieki trwa bogactwo, ani korona od narodu do narodu. **25.** Gdy wzrasta trawa, a ukazują się zioła, tedy z gór siano zbierają. **26.** Owce będą na szaty twoje, a nagrodą pełną kozły. **27.** Nadto dostatek mleka koziego na pokarm twój, na pokarm domu twego, i na pożywienie dziewczek twoich.

## **Rozdział 28**

**1.** Uciekają niebożni, choć ich nikt nie goni: ale sprawiedliwi jako lwią młode są bez bojaźni. **2.** Dla przestępstwa ziemi wiele bywa książąt jej; ale dla człowieka roztropnego i umiejętnego trwałe bywa państwo. **3.** Mąż ubogi, który uciska nędznych, podobny jest dżdżowi gwałtownemu, po którym chleba nie bywa. **4.** Którzy opuszczają zakon, chwałą niebożnika; ale ci, którzy strzegą zakonu, są im odpornymi. **5.** Ludzie źli nie rozumiewają sądu; ale którzy Pana szukają, rozumieją wszystko. **6.** Lepszy

jest ubogi, który chodzi w uprzejmości swojej, niżeli przewrotny na drogach swych, chociaż jest bogaty. 7. Kto strzeże zakonu, jest synem roztropnym; ale kto karmi obżercę, czyni zelżywość ojcu swemu. 8. Kto rozmnaża majątność swoją z lichwy i z płatu, temu ją zbiera, który ubogiemu szczerze będzie dawał. 9. Kto odwraca ucho swe, aby nie słuchał zakonu, i modlitwa jego jest obrzydliwością. 10. Kto zawodzi uprzejmych na drogę złą, w dół swój sam wpadnie; ale uprzejmi odziedziczą rzeczy dobre. 11. Mąż bogaty zda się sobie być mądrym; ale ubogi roztropny dochodzi go. 12. Gdy się radują sprawiedliwi, wielka jest sława; ale gdy powstawają niepobożni, kryje się człowiek. 13. Kto pokrywa przestępstwa swe, nie poszczęści mu się; ale kto je wyznaje i opuszcza, miłosierdzia dostąpi. 14. Błogosławiony człowiek, który się zawsze boi; ale kto zatwardza serce swoje, wpada w złe. 15. Pan niebożny, panujący nad ludem ubogim jest jako lew ryczący, i jako niedźwiedź głodny. 16. Księżę bezrozumny wielkim jest drapieżcą: ale kto nienawidzi łakomstwa, przedłuży dni swoje. 17. Człowieka, który gwałt czyni krwi ludzkiej, choćby i do dołu uciekał, nikt nie zatrzyma. 18. Kto chodzi w uprzejmości, zachowany będzie; ale przewrotny na drogach swoich oraz upadnie. 19. Kto sprawuje ziemię swoją, chlebem nasycony bywa; ale kto naśladuje próżnujących, ubóstwem nasycony bywa. 20. Mąż wierny przyczyni błogosławieństwa; ale kto się prędko chce zbogacić, nie bywa bez winy. 21. Mieć wzgląd na osobę, rzecz niedobra; bo nie jeden dla kęsa chleba staje się przewrotnym. 22. Prędko chce człowiek zazdrościwy z bogatnieć, a nie wie, iż nać niedostatek przyjdzie. 23. Kto strofuje człowieka, większą potem łaskę znajduje, niż ten, co pochlebia językiem. 24. Kto łupi ojca swego, albo matkę swoją, a mówi, iż to nie grzech: towarzyszem jest mężobójcy. 25. Wysokomyślny wszczyna zwadę; ale kto nadzieję ma w Panu, dostatek mieć będzie. 26. Kto ufa w sercu swem, głupi jest; ale kto sobie mądrze poczyną, ten ujdzie nieszczęścia. 27. Kto daje ubogiemu, nie będzie miał niedostatku; ale kto od niego odwraca oczy swe, wielkie przekłństwa nań przyjdą. 28. Gdy niepobożni powstawają, kryje się człowiek; ale gdy giną, sprawiedliwi się rozmnażają.

## Rozdział 29

1. Człowiek, który na częste karanie zatwardza kark swój, nagle zniszczeje, i nie wskóra. 2. Gdy się rozmnażają sprawiedliwi, weseli się lud; ale gdy panuje bezbożnik, wzdycha lud. 3. Mąż, który miłuje mądrość, uwesela ojca swego; ale kto chowa nierządnicę, traci majątność. 4. Król sądem ziemię utwierdza; ale mąż, który dary bierze, podwraca ją. 5. Człowiek, który pochlebia przyjacielowi swemu, rozciąga sieć przed nogami jego. 6. Występek złego jest mu sidłem; ale sprawiedliwy śpiewa i weseli się. 7. Sprawiedliwy wyrozumiewa sprawę nędznych; ale niebożnik nie ma na to rozumu i umiejętności. 8. Mężowie naśmiewcy zawodzą miasto; ale mądrzy odwracają gniew. 9. Mąż mądry, wiedzieli spór z mężem głupim, choćby się gniewał, choćby się też śmiał, nie będzie miał pokoju. 10. Mężowie krwawi nienawidzą uprzejmego; ale uprzejmi staranie wiodą o duszę jego. 11. Wszystkiego ducha swego wywiera głupi, ale mądry na dalszy czas go zawściąga. 12. Pana, który rad słucha słów kłamliwych,

wszyscy słudzy jego są niepobożni. **13.** Ubogi i zdierca spotkali się; a wszakże obydwóch oczy Pan oświeca. **14.** Króla, który sędzi uciśnionych według prawdy, stolica jego na wieki utwierdzona będzie. **15.** Różga i karność mądrość daje; ale dziecię swawolne zawstydzia matkę swoją. **16.** Gdy się rozmnażają niebożni, rozmnaża się i przestępstwo; ale sprawiedliwi upadek ich oglądają. **17.** Karz syna twego, a sprawić odpocznienie, i sposobi rozkosz duszy twojej. **18.** Gdy prorocтво ustaje, lud bywa rozproszony; ale kto strzeże zakonu, błogosławiony jest. **19.** Sługa nie bywa słowami naprawiony; bo choć rozumie, jednak nie odpowiada. **20.** Ujrzysz człowieka skwapliwego w sprawach swoich; ale lepsza jest nadzieja o głupim, niż o nim. **21.** Kto w rozkoszy chowa z dzieciństwa sługę swego, na ostatek będzie chciał być za syna. **22.** Człowiek gniewliwy wszczyna zwadę, a pierzchliwy wiele grzeszy. **23.** Pycha człowiecza poniża go; ale pokorny w duchu sławy dostępuje. **24.** Kto spółkuje ze złodziejem, ma w nienawiści duszę swoją; także też kto przekłęstwa słyszy, a nie objawia go. **25.** Strach człowieczy stawia sobie sidło; ale kto ma nadzieję w Panu, wywyższony będzie. **26.** Wiele tych, co szukają twarzy panów; ale od Pana jest sąd każdego. **27.** Sprawiedliwym jest mąż niebożny obrzydliwością; a zasię kto w uprzejmości chodzi, jest niebożnym obrzydliwością.

## Rozdział 30

**1.** Te są słowa Agóra, syna Jakiego, i zebranie mów tegoż męża do Ityjela, do Ityjela i Uchala. **2.** Zaistem jest głupszy nad innych, a rozumu człowieczego nie mam. **3.** I nie nauczyłem się mądrości, a umiejętności świętych nie umiem. **4.** Któż wstąpił na niebo, i zasię zstąpił? któż zgromadził wiatr do garści swych? Któż zagarnął wody do szaty swej? któż utwierdził wszystkie kończyny ziemi? Cóż za imię jego? i co za imię syna jego? Wieszcze? **5.** Wszelka mowa Boża jest czysta; on jest tarczą tym, którzy ufają w nim. **6.** Nie przydawaj do słów jego, aby cię nie karał, a byłbyś znaleziony w kłamstwie. **7.** Dwóch rzecz żądam od ciebie, nie odmawiajże mi pierwszej niż umrę. **8.** Marność i słowo kłamliwe oddał odemnie; ubóstwa i bogactwa nie dawaj mi; żyw mię tylko pokarmem według potrzeby mojej; **9.** Abym snąc nasyconym będąc nie zaprzął się ciebie, i nie rzekł: Któż jest Pan? Albo zubożawszy żebym nie kradł, i nie brał nadaremno imienia Boga mego. **10.** Nie podwódź na sługę przed Panem jego, być snąc nie złorzeczył, a ty abyś nie zgrzeszył. **11.** Jest rodzaj, który ojcu swemu złorzeczy, a matce swojej nie błogosławi. **12.** Jest rodzaj, który się zda sobie być czystym, choć od plugastwa swego nie jest omyty. **13.** Jest rodzaj, którego są wyniosłe oczy, i powieki jego wywyższone są. **14.** Jest rodzaj, którego zęby są jako miecze, a trzonowe zęby jego jako noże na pożarcie ubogich na ziemi, a nędzników między ludźmi. **15.** Pijawka ma dwie córki, które mówią: Przynieś, przynieś. Trzy rzeczy są, które nie bywają nasycone, owszem cztery, które nie mówią: Dosyć. **16.** Grób, i żywot niepłodny, ziemia też nie bywa nasycona wodą, a ogień nie mówi: Dosyć. **17.** Oko, które się naśmiewa z ojca, i wzgardza posłuszeństwem macierzyńskim, wykłują kruki u potoków, i orlęta je wyjedzą. **18.** Te trzy rzeczy są ukryte przedemną, owszem cztery, których nie wiem: **19.** Drogi orleja na powietrzu, drogi węzowej na skale, drogi okrętowej

w pośród morza, i drogi mężowej z panną. **20.** Takać jest droga niewiasty cudzołożącej: je, a uciera usta swoje, i mówi: Nie popełniłam złego uczynku. **21.** Dla trzech rzeczy porusza się ziemia, owszem dla czterech, których znieść nie może: **22.** Dla sługi, kiedy panuje, i dla głupiego, kiedy się nasyci chleba; **23.** Dla przemierzłej niewiasty, kiedy za mąż idzie, i dla dziewczki, kiedy dziedziczy po pani swojej. **24.** Teć są cztery rzeczy najmniejsze na ziemi, wszakże są mędrze nad mędrców: **25.** Mrówki, huf słaby, które sobie jednak w lecie gotują pokarm swój; **26.** Króliki, twór słaby, którzy jednak budują w skale dom swój; **27.** Szarańcze króla nie mają, a wszakże wszystkie hufami wychodzą; **28.** Pająk rękoma robi, a bywa w pałacach królewskich. **29.** Te trzy rzeczy są, które wspaniale chodzą, owszem cztery, które zmężyle chodzą: **30.** Lew najmocniejszy między zwierzętami, który przed nikim nie ustępuje: **31.** Koń na biodrach przepasany, i kozieł, i król, przeciw któremu żaden nie powstaje. **32.** Jeżeliś głupio uczynił, gdyś się wynosił, albo jeżeliś źle myślił, połóżże rękę na usta. **33.** Kto tłucze śmietanę, wybija masło; a kto bardzo nos wyciera, wyciska krew; tak kto wzbudza gniew, wszczyna zwadę.

### Rozdział 31

**1.** Te są słowa Lemuela króla, i zebranie mów, któremi go ćwiczyła matka jego. **2.** Cóż rzekę, synu mój? cóż rzekę, synu żywota mego? i cóż rzekę, synu ślubów moich? **3.** Nie dawaj niewiastom siły twojej, ani dróg twoich tym, którzy do zginienia królów przywodzą. **4.** Nie królom, o Lemuelu! nie królom należy pić wino, a nie panom bawić się napojem mocnym; **5.** Byś nać pijąc nie zapomniał na ustawy, a nie odmienił spraw wszystkich ludzi uciśnionych. **6.** Dajcie napój mocny ginącemu, a wino tym, którzy są ducha sfrasowanego. **7.** Niech się napije, a zapomni ubóstwa swego, a na utrapienie swoje niech więcej nie wspomni. **8.** Otwórz usta swe za niemym w sprawie wszystkich osądzonych na śmierć. **9.** Otwórz usta swe, sądz sprawiedliwie, a podejmij się sprawy ubogiego i nędznego. **10.** Któż znajdzie niewiastę stateczną, gdyż nad perły daleko większa jest cena jej? **11.** Serce męża jej ufa jej, a na korzyściach schodzić mu nie będzie. **12.** Dobrze mu czyni, a nie źle, po wszystkie dni żywota swego. **13.** Szuka wełny i lnu, a pracuje ochotnie rękami swemi. **14.** Podobna jest okrętom kupieckim; z daleka przywodzi żywność swoją. **15.** I wstaje bardzo rano, a daje pokarm czeladzi swej, a obrok słuszny dziewczkom swym. **16.** Obmyśla rolę, i ujmuje ją; z zarobku rąk swoich szczepi winnice. **17.** Przepasuje mocą biodra swe, a posila ramiona swoje. **18.** Doświadcza, że jest dobra skrętność jej, a nie gaśnie w nocy pochodnia jej. **19.** Ręce swoje obraca do kądzieli, a palcami swemi trzyma wrzeciono. **20.** Rękę swą otwiera ubogiemu, a ręce swoje wyciąga ku nędznemu. **21.** Nie boi się o czeladź swoją czasu śniegu; albowiem wszystka czeladź jej obłoczy się w szatę dwoistą. **22.** Kobierce sobie robi; płótno subtelne i szarłat jest odzieniem jej. **23.** Znaczny jest w bramach mąż jej, gdy siedzi między starszymi ziemi. **24.** Płótno robi, i sprzedaje, także pasy sprzedaje kupcowi. **25.** Moc i przystojność jest odzieniem jej; nie frasuje się o czasy przyszłe. **26.** Mądrze otwiera usta swe, a nauka miłosierdzia jest na języku jej. **27.** Dogląda rządu w domu swym, a chleba próżnując nie je. **28.** Powstawszy synowie jej błogosławią jej; także i mąż jej chwali ją,

**29.** Mówiąc: Wiele niewiast grzecznie sobie poczynają; ale je ty przechodzisz wszystkie. **30.** Omylna jest wdzięczność, i marna piękność; ale niewiasta, która się Pana boi, ta pochwały godna. **31.** Dajcie jej z owocu ręku jej, a niechaj ją chwałą w bramach uczynki jej.

Biblia gdańska – przekład Pisma Świętego na język polski z roku 1632 dokonany wspólnie przez braci czeskich i kalwinistów. Jedno z najpopularniejszych polskich tłumaczeń protestanckich.